

رقابت های سیاسی در قره باغ کوهستانی

انقلاب مخملی ارمنستان، سیاست در قره باغ کوهستانی را تکان داده و انتخابات سال ۲۰۲۰ می تواند به پایان رژیم سیاسی قدیمی در این منطقه منتهی شود.

به گزارش آران نیوز به نقل از **خبرگزاری تسنیم**؛ جمهوری خودخوانده قره باغ در سپتامبر سال 1991 اعلام موجودیت کرد و در دسامبر همان سال، همه پرسی استقلال برگزار شد اما نتایج همه پرسی به عنوان یک دولت مستقل توسط جامعه بین المللی به رسمیت شناخته نشد. طی این سال ها این جمهوری خودخوانده که در سال 2017 نام خود را به آرتساخ تغییر داد، مسیر طولانی و پر پیچ و خمی را طی کرده است.

قره باغ کوهستانی منطقه ای محصور در خشکی با مساحتی حدود 4400 کیلومتر مربع در قفقاز جنوبی و در جنوب شرقی کوه های قفقاز کوچک واقع شده است. این منطقه از غرب با جمهوری ارمنستان، از جنوب با ایران و از شمال و شرق با جمهوری آذربایجان هم مرز است. پایتخت آن شهر استپاناکرت است که از سوی آذربایجانی ها خانکندی نامیده می شود. در دهه 1990 میلادی تشکیلات و ساختار نظامی، قدرت واقعی را در قره باغ در اختیار داشت و عملاً کل فرآیند تصمیم گیری را کنترل می کرد. سیستم سیاسی نیز ضعیف و توسعه نیافته بود. با این وجود، تاثیر ارمنستان در سیاست داخلی قره باغ چندان وسیع نبود. نخبگان نظامی قره باغ، عاملی بودند که در بررسی حیات سیاسی ارمنستان باید مورد توجه قرار بگیرند. به عنوان مثال این نخبگان نظامی نقش مهمی در استعفای لوون تر-پتروسیان نخستین رئیس جمهور ارمنستان پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال 1998 ایفا کردند.

پیروی از ایروان

با این حال، از اوایل دهه 2000 میلادی نخبگان حاکم بر ایروان که اعضای اصلی آن ها فعالیت های سیاسی خود را در قره باغ کوهستانی آغاز کرده بودند، قدرت را در ارمنستان در اختیار گرفتند و در نتیجه به تدریج نقش و تاثیر نخبگان نظامی قره باغ بر سیاست های ارمنستان کاهش یافت. از این زمان، قره باغ تحت تاثیر ایروان قرار گرفت و استقلال نخبگان سیاسی و روندهای سیاسی آن به طرز گسترده ای تحت نفوذ ایروان قرار گرفت.

این روند در سال 2007 به اوج خود رسید. نخبگان ارمنستان در این سال از باکو سهاکیان که رئیس سرویس امنیت ملی قره باغ کوهستانی بود، حمایت کردند و وی توانست به ریاست این جمهوری خودخوانده برسد.

سهاکیان، مردی با استعداد و توانایی متوسط بود که از تأییدات رژیم حاکم ارمنستان استفاده کرد و با سهولت در انتخابات ریاست جمهوری سال 2007 پیروز شد. وی سپس تنها یک دست نشاندۀ از سوی سرژ سارگسیان رئیس جمهور جدید ارمنستان در قره باغ کوهستانی شد و آخرین بقایای رقابت سیاسی واقعی در این منطقه را از بین برد.

سهاکیان برای بیش از یک دهه بازوی رژیم سارگسیان بود و هر زمان که نیاز بود به وی یاری می رساند. در دوران وی، قره باغ کوهستانی پیرو مطیع ارمنستان بود. در مقابل این وفاداری بی بدیل نیز، دست سهاکیان در عرصه سیاست داخلی قره باغ باز گذاشته شد و تمام منابع لازم برای حفظ تسلط مطلق سیاسی وی فراهم گردید.

در این شرایط سیستم سیاسی قره باغ در چنبره یک گروه غیر رسمی کوچک اما بسیار قدرتمند قرار گرفت و همین امر باعث انحصار فرآیند تصمیم گیری در آن شد. بیش از یک دهه، سیاست داخلی قره باغ کوهستانی به شدت قابل پیش بینی، کسل کننده و بدون رقابت بود. تقریباً همه بازیگران سیاسی از دست دادن استقلال خود به سادگی دستوراتشان را از دفتر رئیس جمهور دریافت می کردند. در نتیجه، علاقه عمومی نسبت به فضای سیاسی قره باغ کاهش یافت و اکثریت قریب به اتفاق ساکنان این جمهوری خودخوانده از عرصه سیاست کناره گیری کردند.

انقلاب مخملی ارمنستان

انقلاب مخملی سال گذشته در ارمنستان کاملاً پشیم انداز سیاسی در قره باغ را دگرگون کرد. نخبگان حاکم قره باغ در میان تحولات شدید سیاسی در ارمنستان کاملاً دچار حیرت شده بودند. سلسله مراتب سیاسی که برای ده ها سال وجود داشت، یک شبه فرو ریخت و خلاء قدرتی ایجاد شد. حداقل برای مدتی روند تصمیم گیری در قره باغ کوهستانی فلج شده بود.

در قره باغ که دوره طولانی از رکود مدنی و سیاسی را تحمل کرده بود، معترضان و تظاهرات ها عادی شدند. از زمان انقلاب مخملی تاکنون بیش از 20 تظاهرات با خواسته های مختلف صورت گرفته است. احزاب سیاسی جدیدی فعالیت خود را آغاز کرده اند. رهبران احزاب رسمی به تدریج به این فهم رسیدند که در تصمیم گیری های مستقل بوده و نیازمند تایید اشخاص و نهادهای دیگر نیستند. در نتیجه عرصه فعلی سیاسی قره باغ کوهستانی شاهد بازگشت رقابت می باشد و نخبگان سیاسی جریان ها و جناح های مختلف در حال رقابت با یکدیگر می باشند.

رقابت های انتخاباتی

اگرچه انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی قره باغ کوهستانی در مارس 2020 برگزار خواهد شد، بازیگران اصلی سیاسی در حال حاضر فعالیت های خود را آغاز کرده اند. تعدادی از نامزدهای احتمالی ریاست جمهوری به طور مداوم به نقاط مختلف سفر می کنند، تلاش می کنند احزاب محلی خود را تقویت کنند، اعضای جدیدی را جذب کنند و چشم انداز خود را برای آینده ارائه

دهند.

این واقعیت که هر دو انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی در یک روز برگزار می شود، انگیزه هایی را برای همه احزابی که قصد نامزدی در پارلمان را دارند برای داشتن کاندیدای ریاست جمهوری ایجاد کرده است، زیرا نیازی به بودجه اضافی ندارند.

جناح بندی های مختلفی در میان نخبگان حاکم و اپوزیسیون وجود دارد که سعی می کنند از روایت های گوناگون برای منافع سیاسی خود بهره برداری کنند. اردوگاه «سیلوویکی» که متشکل از ژنرال های بازنشسته و سایر مقاماتی است که در سیستم امنیتی کار می کردند، سعی دارند از روایت «کشوری تحت محاصره» استفاده کند. آنها به شدت مشغول ترساندن مردم هستند و هر از گاهی درباره خطر بروز یک جنگ جدید هشدار می دهند و سعی می کنند خود را به عنوان تنها نیرویی که قادر به دفاع از میهن است معرفی کنند. ویتالی بالاسانیان رئیس سابق شورای امنیت قره باغ کوهستانی نامزد این گروه است. با این حال، ژنرال ها پایگاه سیاسی قوی ندارند و برای جذب هواداران در یک روند دموکراتیک رقابتی تلاش خواهند کرد.

اردوگاه «سیویلکی» دومین گروه بزرگ در نخبگان حاکم است. بیش از یک دهه است که اعضای این گروه الیگارشیک از موقعیت های ممتاز خود برای کنترل اقتصاد استفاده می کنند. در مقابل گروه اول، آنها کاملاً نهادینه شده اند و در بزرگترین حزب سیاسی قره باغ موسوم به «حزب مام میهن آزاد» حضور دارند. الیگارشی ها در حال حاضر از منابع مالی گسترده خود که در طول سال ها انباشته شده است برای جذب هواداران استفاده می کند، وام های کم بهره و منابع مالی دیگری به آن ها می دهند. آرائیک هاروتیونیان نخست وزیر پیشین، این حزب را رهبری می کند. او قبلاً تصمیم خود برای نامزدی در انتخابات ریاست جمهوری سال 2020 را اعلام کرده است. هاروتیونیان و اعضای حزبش قول توسعه اقتصادی قره باغ، سرمایه گذاری های کلان و رفاه را داده اند.

دو حزب دیگر یعنی حزب دموکراتیک آرتساخ و فدراسیون انقلابی ارمنی (داشناکوتیون) نیز به احتمال زیاد برای سمت رئیس جمهوری نامزد معرفی خواهند کرد. با این وجود، شانس موفقیت آن ها بدون استفاده از منابع دولتی ضعیف است و مبارزه داخلی در درون رژیم حاکم، تأمین امنیت این منابع را بسیار دشوار خواهد کرد. هر یک از دو حزب تلاش می کنند تا حداقل نتایج انتخابات پارلمانی دوره قبل را بتوانند تکرار کنند.

فضای آزاد پس از وقوع انقلاب مخملی در ارمنستان، فضای سیاسی قره باغ را نیز باز کرد. بسیاری از افرادی که تا پیش از این تمایلی به مشارکت در عرصه سیاست نداشتند، اکنون از نظر سیاسی فعال شده اند.

اکثریت قریب به اتفاق احزابی که در یک سال اخیر تأسیس شده اند با رژیم حاکم بر قره باغ مخالف هستند. اما مشکل این نیروهای جدید عدم دانش و تجربه سیاسی آنهاست. آنها غالباً در اقدامات و درک خود از مسائل سیاست ساده انگاری می کنند و به همین دلیل تقریباً برای جذب هواداران جدید به پیام های پوپولیستی متوسل می شوند.

سامول بابایان، فرمانده سابق ارتش دفاعی قره باغ، برجسته ترین چهره مخالف جدید است. وی از پایگاه قابل توجهی برخوردار است و به عنوان فرد قدرتمندی دیده می شود که قادر به شکست نخبگان حاکم و بهبود شرایط زندگی افراد عادی است. با این حال، وی در 10 سال گذشته در قفقاز زندگی نکرده و یا شهروند قره باغ کوهستانی نبوده است. از این رو قانون اساسی قره باغ وی را از نامزدی برای پست ریاست جمهوری منع می کند. بابایان فرآیندی را برای تغییر قانون اساسی آغاز کرد اما هنوز موفق نشده است.

بزرگترین حزب مخالف در قره باغ، حزب احیای ملی است. این حزب در سال 2013 تاسیس شد و قبل از انقلاب مخملی ارمنستان، تنها حزب مخالف در قره باغ بود. این حزب شعار خود را عدم تمرکز قدرت، جدایی اقتصاد از قدرت سیاسی، مقررات زدایی، لیبرالیسم اقتصادی و سایر اصلاحات بازار محور اعلام کرده است. این حزب آرزو دارد که به گزینه اصلی جایگزینی رژیم حاکم تبدیل شود.

پیش بینی می شود که انتخابات ریاست جمهوری سال 2020 به دور دوم کشیده شود. اگر نیروهای اپوزیسیون بتوانند چهره خوبی را معرفی کنند، شانس بالایی برای شکست نخبگان سیاسی حاکم خواهند داشت. با این حال یک چیز واضح است که این جمهوری خودخوانده در سال آینده یک فضای سیاسی رقابتی را تجربه خواهد کرد.

مجید اسماعیل زاده، کارشناس مسائل اوراسیا